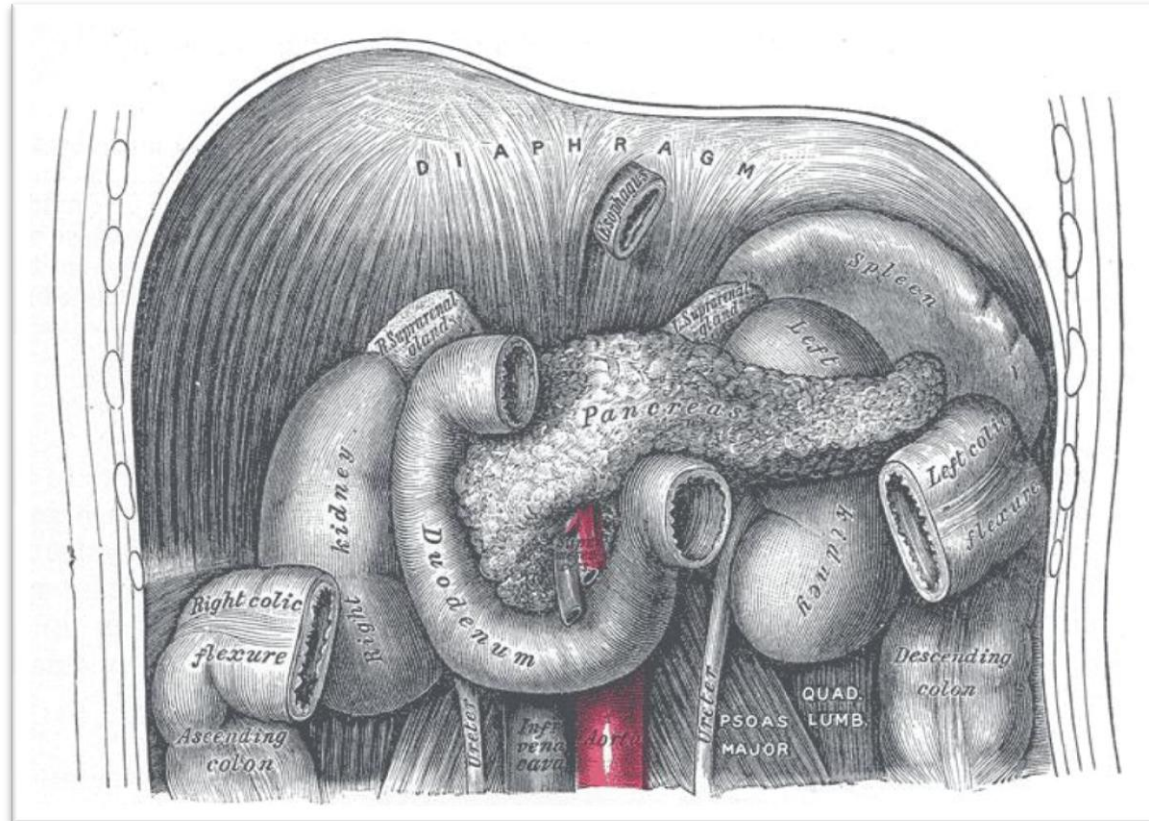

PATOLOGIE EXOKRINNÍHO PANKREATU

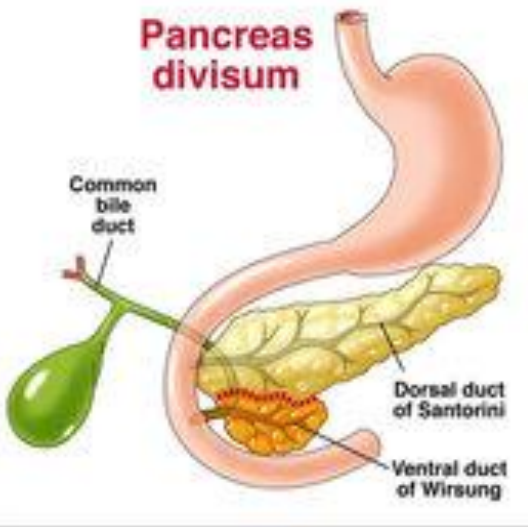
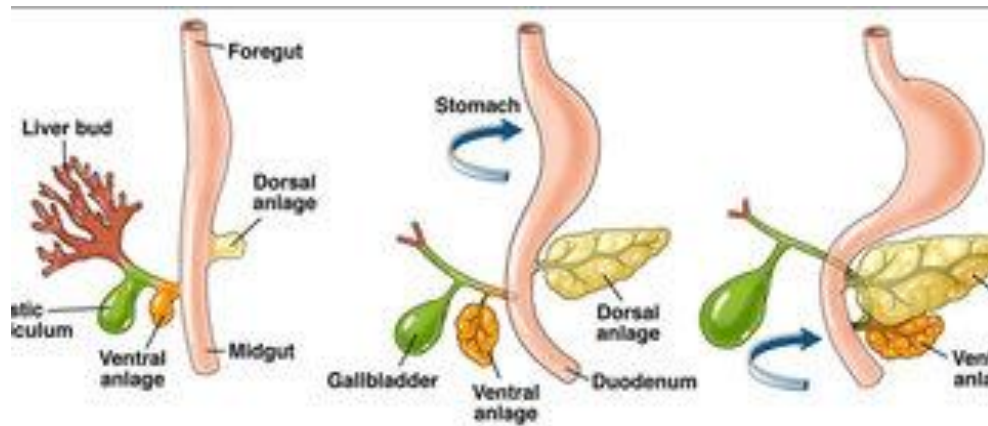

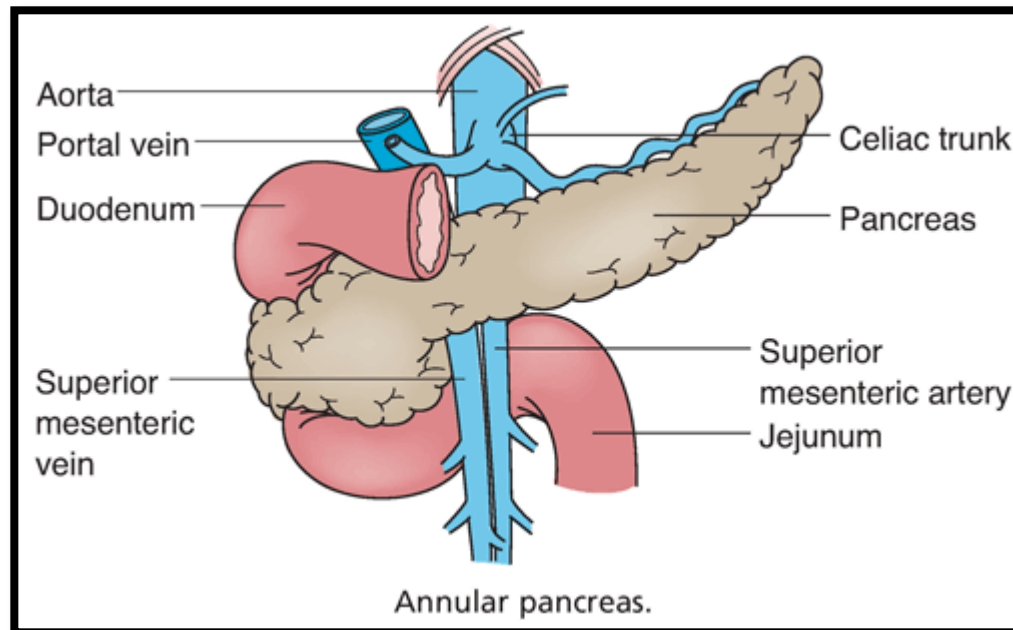
malformace

cystická fibróza

záněty

nádory

MALFORMACE

Ageneze

Pankreas annulare

stenóza duodena

Pankreas divisum

predispozice pro chr. zánět

Ektopický pankreas (Saltykovův karcinoid)

pankreatická tkáň v submukoze žaludku, duodena, jejunu, Meckelova divertiklu, ilea

riziko vzniku nádoru x cysty

Kongenitální cysty pankreatu

splanchnocystóza

Hippel-Lindaův sy

CYSTICKÁ FIBRÓZA

(PANKREATOFIBRÓZA, MUKOVISCIDÓZA)

AR dědičná choroba daná mutací CFTR genu (7q) kódující proteinový chloridový kanál

bílá rasa

četnost 1: 2500 narozených

v ČR 660 nemocných s CF

přes **2000** mutací
nejčastější **F 508 delta**

Mutace CFTR – 5 tříd:

- I. porucha syntézy
- II. protein vytvořen ve špatné struktuře, takže se nedostane k povrchu buňky a nezapojí se do BM (F508 beta)
- III. protein vytvořen, zapojen do BM, ale nefčí
- IV. snížená fce
- V. nízký počet

kategorie I-III klinicky těžký fenotyp, kategorie IV-V mírný průběh

mutace CFTR > defektní transport Cl⁻ > abnormální sekret

potní žlázy

zvýšená koncentrace NaCl v potu (dg.potní test, „slané děti“)

dýchací cesty a GIT

dehydratace hlenu

hromadění hlenu

defektní mukociliární fce

snížená antibakteriální odolnost

recidivující infekce

CYSTICKÁ FIBRÓZA – PROJEVY I

RESPIRAČNÍ SYSTÉM

sinusitídy, chronická bronchitída, bronchiektazie,
recidivující bronchopneumonie, plicní abscesy > cor pulmonale chronicum

*Pseudomonas aeruginosa, Haemophilus influenzae, Burkholderia cepacia,
Staph. aureus*

EXOKRINNÍ PANKREAS

akumulace hlenu v duktech > obstrukce a dilatace vývodů a
acinů > cystické změny až tlaková atrofie exokrinní žlázy +
+ fibróza > **“vyhaslý pankreas”**

malabsorpce, steatorhea, avitaminóza ADEK, hubnutí

DM

CYSTICKÁ FIBRÓZA – PROJEVY II

GIT

mekoniový ileus > mekoniová peritonitída
sy obstrukce distálního střeva (DIOS) u adolescentů a dospělých (ileus)
obstrukce žlučvodů > cholestáza > biliární cirhóza jater

SLINNÉ A SLZNÉ ŽLÁZY

INFERTILITA MUŽŮ

kongenitální bilaterální ageneze chámovodů
obstruktivní azoospermie

POTNÍ ŽLÁZY

slané děti
ztráty NaCl potem (námaha, horko, horečka)

DIAGNOSTIKA - NUTNÁ VČAS!!!!

PRENATÁLNÍ (rizikové rodiny)

12.-13. t. – odběr choriových klků

od 17.t. – amniocentéza

POSTNATÁLNÍ

klinické příznaky

slané děti, slaný polibek

neprospívání, steatorhea, vzedmuté břicho, infekce...

říjen 2009 celoplošný screening novorozenců – metoda “suché kapky z patičky”

potní test

DNA analýza

TERAPIE – KOMPLEXNÍ, NÁKLADNÁ

centra CF

dechová fyzioterapie

inhalace

prevence infekcí

léky

vysokokalorická strava, substituce pankreatických enzymů

pobyty v nemocnici

transplantace plic

genová terapie

PROGNÓZA

nyní v ČR polovina pacientů přežívá 38 let

PANKREATITÍDA

AKUTNÍ PANKREATITÍDA

autodigesce

CHRONICKÁ PANKREATITÍDA

progredující chronický zánět + fibróza > insuficiencie

AKUTNÍ PANKREATITÍDA - etiologie

cholelithiáza (50%)

chronický alkoholismus (30%)

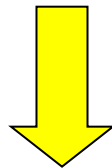
infekce (Coxsackie, příušnice)

akutní ischemie (PN, SLE), šok (popáleniny, polytrauma)

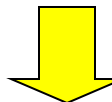
léky (thiazidová diuretika, estrogeny, furosemid, ...)

hyperlipoproteinemie (typ I, IV), hyperkalcemie

idiopatická

poškození acinárních bb. + aktivace enzymů

autodigesce (nekróza) + zánět + hemoragie

AKUTNÍ PANKREATITÍDA - morfologie

edém pankreatu

nekrózy pankreatické tkáně

Balserovy steatocytonekrózy

krvácení

serózní až hemoragická tekutina v břišní dutině

podle rozsahu 3 formy:

intersticiální

nekrotizující

hemoragická

další vývoj:

pseudocysta pankreatu

sekundární infekce – abscedující p.

smrt 5%

AKUTNÍ PANKREATITÍDA - klinika

náhlá příhoda břišní

zvýšená amyláza

zvýšená lipáza

hypokalcémie (Balserovy nekrózy) – nepříznivé!

přechodná hyperglykemie a glykosurie

leukocytóza, zvýšená sedimentace

rozvrat ABR

CHRONICKÁ PANKREATITÍDA – etiologie

toxicko - metabolické

ALKOHOL, kouření, léky, infekce, hyperlipidemie, hyperkalcemie, uremie

genetické (25%)

hereditární chr. pankreatitida

autoimunitní (hlava pankreatu – dif. dg. karcinom)

obstrukční

idiopatické (9%)

vrozené anomalie vývodů

postradiační

ischemická

CHRONICKÁ PANKREATITÍDA - morfologie

MAKRO

zmenšený, tuhý pankreas se ztrátou lobulárního uspořádání
(dif.dg. ca)

vývody často dilatované s hustým obsahem
někdy litiáza

MIKRO

redukce žlazového parenchymu

dilatované vývody

fibróza a chronický zánět

CHRONICKÁ PANKREATITÍDA - klinika

chr. bolest břicha po jídle
ataky charakteru akutního zánětu
chr. malabsorpce
obstrukční ikterus
DM

prognóza:

50% pacientů během 20-25 let umírá
zvýšené riziko karcinomu

WHO classification of tumours of the pancreas

Benign epithelial tumours and precursors

8441/0	Serous cystadenoma NOS
	Macrocystic (oligocystic) serous cystadenoma
	Solid serous adenoma
	Von Hippel–Lindau syndrome–associated serous cystic neoplasm
	Mixed serous-neuroendocrine neoplasm
8441/3	Serous cystadenocarcinoma NOS
8148/0	Glandular intraepithelial neoplasia, low grade
8148/2	Glandular intraepithelial neoplasia, high grade
8453/0	Intraductal papillary mucinous neoplasm with low-grade dysplasia
8453/2	Intraductal papillary mucinous neoplasm with high-grade dysplasia
8453/3	Intraductal papillary mucinous neoplasm with associated invasive carcinoma
8455/2*	Intraductal oncocytic papillary neoplasm NOS
8455/3*	Intraductal oncocytic papillary neoplasm with associated invasive carcinoma
8503/2	Intraductal tubulopapillary neoplasm
8503/3	Intraductal papillary neoplasm with associated invasive carcinoma
8470/0	Mucinous cystic neoplasm with low-grade dysplasia
8470/2	Mucinous cystic neoplasm with high-grade dysplasia
8470/3	Mucinous cystic neoplasm with associated invasive carcinoma

Malignant epithelial tumours

8500/3	Duct adenocarcinoma NOS
8480/3	Colloid carcinoma
8490/3	Poorly cohesive carcinoma
8490/3	Signet-ring cell carcinoma
8510/3	Medullary carcinoma NOS
8560/3	Adenosquamous carcinoma
8576/3	Hepatoid carcinoma
8014/3	Large cell carcinoma with rhabdoid phenotype
8020/3	Carcinoma, undifferentiated, NOS
8035/3	Undifferentiated carcinoma with osteoclast-like giant cells
8550/3	Acinar cell carcinoma
8551/3	Acinar cell cystadenocarcinoma
8154/3	Mixed acinar-neuroendocrine carcinoma
8154/3	Mixed acinar-endocrine-ductal carcinoma
8552/3	Mixed acinar-ductal carcinoma
8971/3	Pancreatoblastoma
8452/3	Solid pseudopapillary neoplasm of the pancreas
	Solid pseudopapillary neoplasm with high-grade carcinoma

Pancreatic neuroendocrine neoplasms

8150/0	Pancreatic neuroendocrine microadenoma
8240/3	Neuroendocrine tumour NOS
8240/3	Neuroendocrine tumour, grade 1
8249/3	Neuroendocrine tumour, grade 2
8249/3	Neuroendocrine tumour, grade 3
8150/3	Pancreatic neuroendocrine tumour, non-functioning
	Oncocytic neuroendocrine tumour, non-functioning pancreatic
	Pleomorphic neuroendocrine tumour, non-functioning pancreatic
	Clear cell neuroendocrine tumour, non-functioning pancreatic
	Cystic neuroendocrine tumour, non-functioning pancreatic

Functioning pancreatic neuroendocrine tumours

8151/3*	Insulinoma
8153/3*	Gastrinoma
8155/3*	VIPoma
8152/3*	Glucagonoma
8156/3*	Somatostatinoma
8158/3	ACTH-producing tumour
8241/3	Enterochromaffin-cell carcinoid
8241/3	Serotonin-producing tumour
8246/3	Neuroendocrine carcinoma NOS
8013/3	Large cell neuroendocrine carcinoma
8041/3	Small cell neuroendocrine carcinoma
8154/3	Mixed neuroendocrine–non-neuroendocrine neoplasm (MiNEN)
8154/3	Mixed acinar–endocrine carcinoma
8154/3	Mixed acinar–neuroendocrine carcinoma
8154/3	Mixed acinar–endocrine–ductal carcinoma

primární x sekundární

solidní (95%) x cystické

duktální adenokarcinom

These morphology codes are from the International Classification of Diseases for Oncology, third edition, second revision (ICD-O-3.2) (1378A). Behaviour is coded /0 for benign tumours; /1 for unspecified, borderline, or uncertain behaviour; /2 for carcinoma in situ and grade III intraepithelial neoplasia; /3 for malignant tumours, primary site; and /6 for malignant tumours, metastatic site. Behaviour code /6 is not generally used by cancer registries.

PANKREATOBLASTOM

děti (1.dekáda), vzácně dospělí
v séru AFP (25% pacientů)

SOLIDNÍ PSEUDOPAPILÁRNÍ TUMOR

low-grade malignita
90% ženy (adolescenti a mladé)
výborná prognóza (dobře ohraničený, resekabilní)

CYSTICKÉ NÁDORY

SERÓZNÍ CYSTADENOM x CYSTADENOKARCINOM

INTRADUKTÁLNÍ PAPILÁRNÍ MUCINÓZNÍ NEOPLÁZIE (IPMN)

hlava pankretu – hlavní vývod a jeho větve

IPMN s low-grade dysplazií

IPMN s high-grade dysplazií – zvýšené riziko progresse

IPMN asociovaný s invazivním karcinomem

MUCINÓZNÍ CYSTICKÉ NEOPLAZIE (MCN)

tělo, kauda

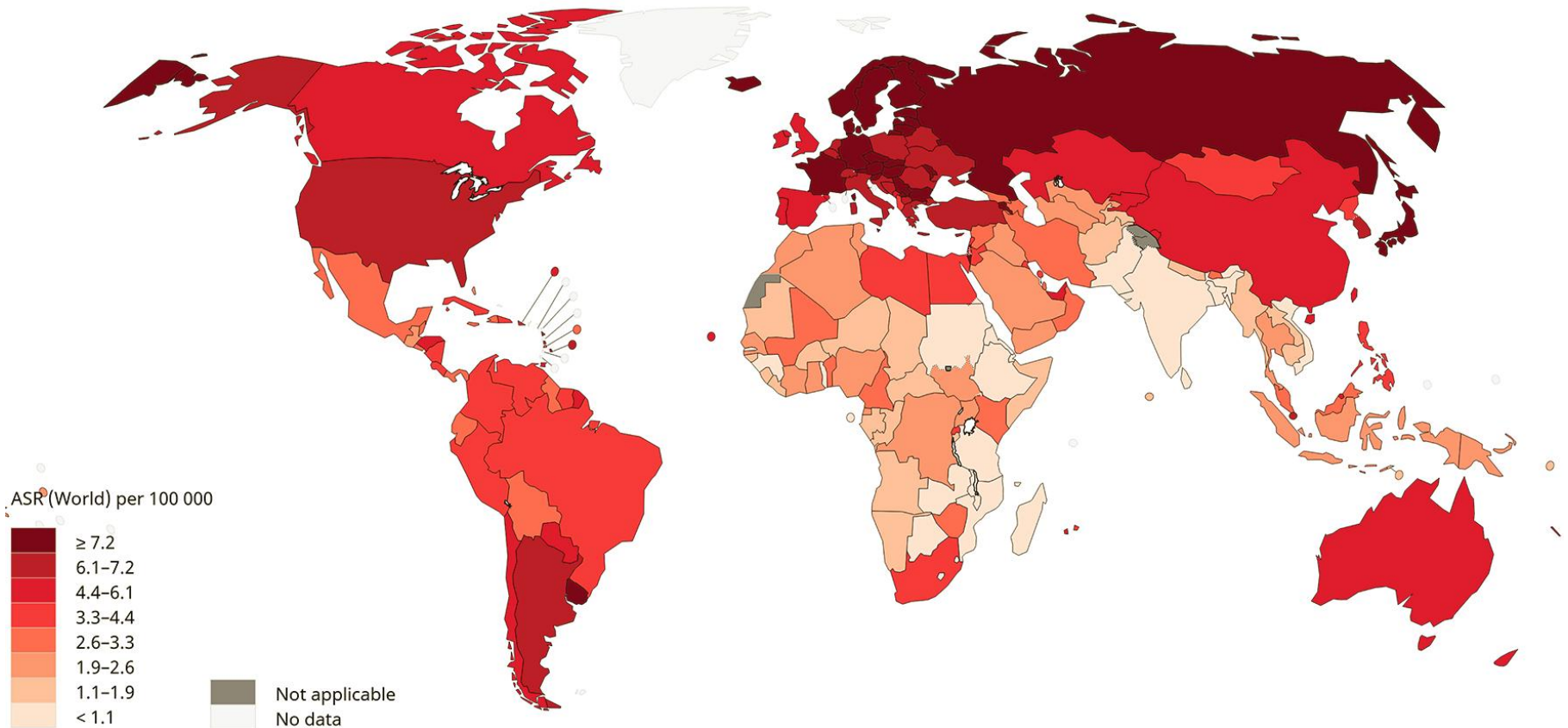
cystické struktury bez komunikace s vývody, stroma ovariálního charakteru

MCN s low-grade dysplazií

MCN s high-grade dysplazií

MCN asociované s invazivním karcinomem

ADENOKARCINOM DUKTÁLNÍHO TYPU

4. nejčastější příčina umrtí na nádorové onemocnění v rozvinutých zemích

2030 predikce: 2. nejčastější příčina umrtí

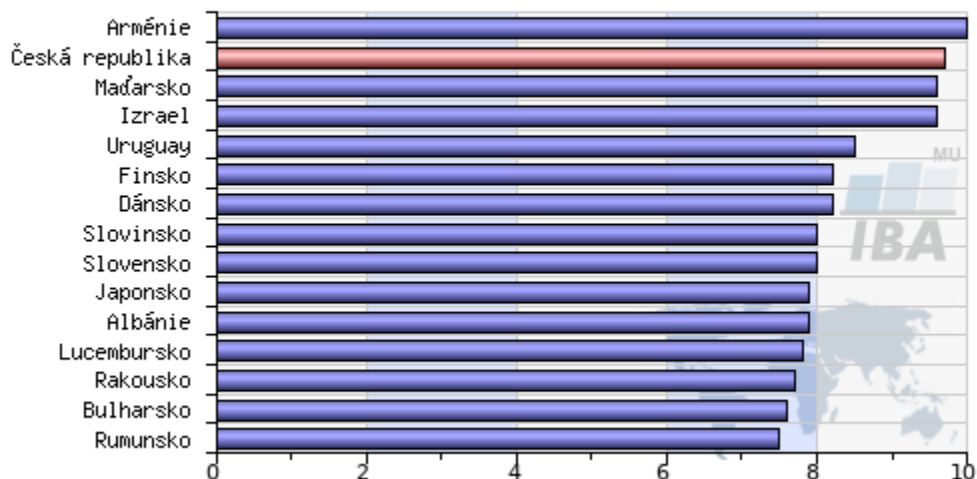
ADENOKARCINOM DUKTÁLNÍHO TYPU

epidemiologie

ČR 1. místo na světě
muži v 6.- 8. dekádě
rostoucí incidence

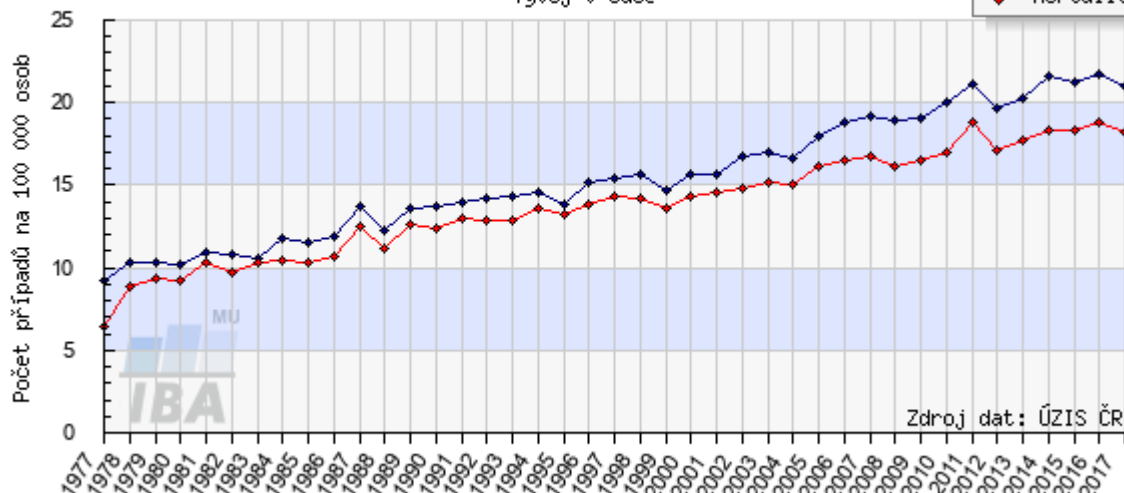
C25 - Slinivka břišní

srovnání incidence v ČR s ostatními zeměmi světa, ASR - světový standard

C25 - ZN slinivky břišní

Vývoj v čase

Rok 2017

2220 nových pac.

1931 zemřelo

Analyzovaná data: N(inc)=65789, N(mor)=58674

<http://www.svod.cz>

Zdroj dat: GLOBOCAN 2008

ADENOKARCINOM DUKTÁLNÍHO TYPU

prognóza fatální

chybí screening (CA 19-9)

pozdní diagnóza (inoperabilní x metastázy)

5leté přežití cca 5%

medián přežití u meta cca 6 měsíců

recidiva po radikální resekci do 2 let u 90%

RIZIKOVÉ FAKTORY

nedědičné

- věk
- kouření
- alkoholismus
- chronická pankreatitída
- dieta, obezita
- diabetes mellitus

dědičné (10%)

- hereditární pankreatitida
- familiární ca pankreatu
- FAP
- Lynchův sy
- Peutz-Jeghersův sy
- hereditární ca prsu a ovaria
- FAMMM

ADENOKARCINOM DUKTÁLNÍHO TYPU

Prekurzorové neinvazivní léze

pankreatická intraepiteliální neoplazie (PanIN)

low-grade

high-grade – zvýšené riziko progresse

IPMN, MCN

Onkogeneze

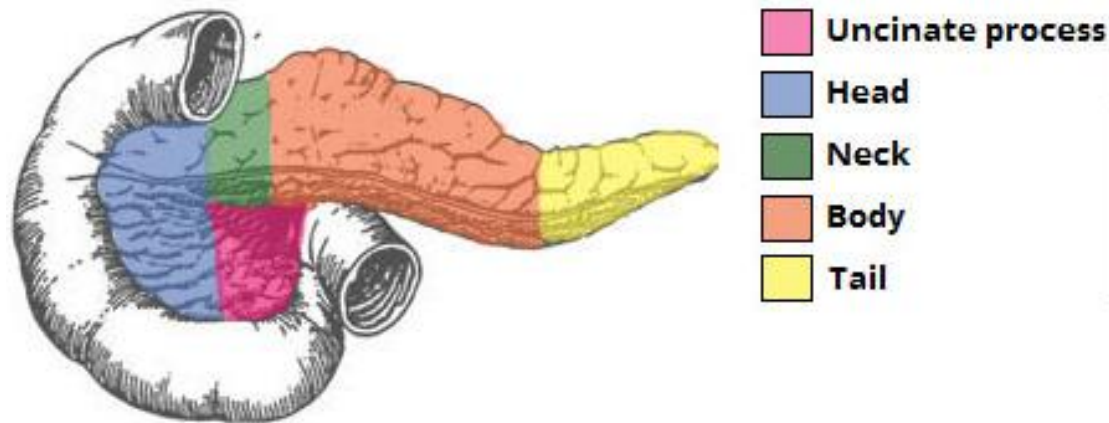
aktivační mutace KRAS (90%)

inaktivace CDKN2A

inaktivace TP53 (50-75%)

inaktivace DPC4/SMAD4 (50%)

ADENOKARCINOM DUKTÁLNÍHO TYPU

hlava (2/3) – tělo – ocas

tuhý neostře ohraničený šedobělavý uzel x difuzní proces

metastázy – LU, játra, plíce, kosti, karcinóza peritonea

ADENOKARCINOM DUKTÁLNÍHO TYPU – klinika

časný karcinom asymptomatický

bolest v zádech, epigastriu
nechutenství, dyspepsie, nadýmání
únava, váhový úbytek
ikterus, cholangitída
diabetes

paraneoplastické syndromy
tromboembolické příhody, migrující flebitis

ADENOKARCINOM DUKTÁLNÍHO TYPU

středně až nízce diferencované ca

výrazná desmoplastická složka

časté perineurální šíření – bolest (poloha na „4“)